

Erling Jepsen

De kop is eraf

roman

Vertaling

Edith Koenders

Cossee

Amsterdam

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij
een subsidie van The Danish Arts Council, Kopenhagen

Oorspronkelijke titel *Hovedløs sommer*

© 2011 Erling Jepsen

Met toestemming van People's Press
en Leonhardt & Høier Literary Agency A/S, Kopenhagen

Nederlandse vertaling © 2012 Edith Koenders

en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam

Met dank aan Diederik Grit

Omslagillustratie © Getty Images

Boekomslag Marry van Baar

Typografie binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam

Druk HooibergHaasbeek, Meppel

ISBN 978 90 5936 343 4 | NUR 302

HOOFDSTUK 1

In het midden van mijn collage staat een huis, zoiets als dat van ons, maar dan groter en ouder, en nog meer verwaarloosd. Het doet een beetje denken aan een middeleeuws kasteel. Om het kasteel loopt een gracht en daarachter zie je een bos. Tussen de bomen lopen mensen en dieren, de meeste zonder hoofd of kop. Wie weet plak ik die er later nog op, maar dan willekeurig. Misschien geef ik de dieren een mensenhoofd en de mensen een dierenkop, maar ik kan er ook een stapel van maken, zoals ze vroeger met kanonskogels deden. Dat is gewoon een kwestie van uitproberen. Het is pas negen uur, ik ben lekker bezig en heb de hele avond nog voor me.

De avonden lijken langer als je op het platteland woont, je leert jezelf wel te vermaken. Ik houd van tekenen en schilderen, en nu maak ik een collage van de plek waar we sinds kort wonen. Maar alles is net even anders, net als in een griezelfilm. Ons huis is natuurlijk geen kasteel, en er loopt geen gracht omheen. En voor zover ik weet, liggen er ook geen afgehakte hoofden in onze tuin. Maar het is wel de bedoeling dat je kunt zien dat het ons huis is. Dat is knap lastig, maar ik geef niet zomaar op. Ik heb al een titel bedacht, de collage heet *Plattelandsidylle*. Als hij af is, geef ik hem waarschijnlijk aan mama.

Neuriënd ga ik verder. Er ligt een stapel oude tijdschriften en modebladen voor me op mijn bureau, en terwijl het bui-

ten langzaam donker wordt, knip ik plaatjes uit die ik vervolgens opplak. Maar hoe kan ik er iets echt griezeligs van maken? Zal ik iets uit ons familiealbum halen? Er is bijvoorbeeld een foto van vorig jaar, van vóór de scheiding, waarop we met zijn vieren met de armen om elkaar heen staan, en er heel gelukkig uitzien. Het lijkt me wel spannend om die foto er op de een of andere manier in te verwerken. Ik zou onze hoofden kunnen verwisselen, hoe zou dat eruitzien? Dat papa en mama aan elkaars haren trekken en dan elkaars hoofd eraf rukken en ermee gaan gooien. Dat beschrijft heel goed hoe de scheiding was. Wat zegt onze tekenleraar ook alweer? Als een kunstwerk ontstaat door iets wat je zelf hebt meegemaakt, dan wordt het beeld krachtiger. Maar het moet wel iets zijn dat echt belangrijk voor je is, anders zal het de kijker niets zeggen.

Nee hè, ben ik net lekker bezig, begint Jacob, mijn broertje van acht, te huilen. Hij heeft een nachtmerrie, dat heeft hij tegenwoordig vaak. Een uurtje nadat hij in bed gestopt is, gaat hij rechtop zitten en roept met een door tranen verstikte stem om papa. Dan moet mama of ik erheen om hem te troosten. Dat is nog niet zo makkelijk, want hij kan maar niet begrijpen dat papa niet langer bij ons woont.

‘Emilie?’ roept mama vanuit de woonkamer. Ik doe of ik niets hoor en hoop dat ze zelf naar hem toe gaat. Maar dat doet ze helaas niet, en Jacob begint steeds harder te huilen. Nu roept ze opnieuw, luider. Uiteindelijk sta ik op en loop ik binnensmonds vloekend de gang in. De deur naar de woonkamer staat open en mama kijkt glimlachend op van haar computer.

‘Dank je, schat. Ik zit midden in iets belangrijks.’

Ik niet zeker. Maar haar werk is natuurlijk belangrijker, in elk geval in haar ogen. Ze heeft een deadline, ze moet morgenochtend vóór twaalf uur een artikel inleveren, en ze is zo-

als gewoonlijk aan de late kant. Ze komt nooit op het idee eens wat eerder te beginnen.

Bij Jacobs kamer aangekomen, blijf ik in de deuropening staan zonder iets te zeggen. Ik vraag me af of hij wel wakker is. Hij ligt heel stil met zijn blik op het plafond gericht. Misschien heeft hij in zijn slaap geschreeuwd en slaapt hij gewoon door met open ogen, dat is al eens eerder gebeurd.

‘Vals alarm,’ zeg ik als ik terugloop.

‘Volgende keer is het mijn beurt,’ belooft mama vanuit de woonkamer.

Ik loop door naar mijn kamer en ga verder met mijn collage. Ik kijk geregeld naar mijn mobieltje dat op mijn bureau ligt. Het zou leuk zijn om een sms’je van Amalie te krijgen. We hebben beloofd contact te houden, ook al is het zomervakantie. Ze is mijn beste vriendin, en ze is met haar vader naar Portugal. Ik ga dit jaar niet weg, ik blijf gewoon hier met mama en Jacob, om me te ‘settelen’, zoals ze dat noemen. En ik moet ophouden met klagen, we moeten ons nieuwe huis een kans geven. Dat geldt ook voor Jacob. Hij voelt zich net zo ongelukkig als ik, misschien nog wel ongelukkiger. Hij mist zijn vriendjes uit de stad en hij mist papa. Dat laatste is wel het ergst. Als mama er met hem over probeert te praten, wordt hij nog verdrietiger dan hij al is, dus dat doet ze niet meer. Het is natuurlijk ook niet zo dat we papa niet meer zien. We zien hem om het weekend en verder doordeweeks een dag. Als er niets tussenkomt tenminste.

Ik blader in ons fotoalbum en mijn oog valt op een foto van papa. Hij staat op een strand ergens in Griekenland en ik zit op zijn schouders. Dat is vijf, zes jaar geleden en ik ben al te groot voor hem: hij lijkt elk moment te kunnen vallen. Dat gebeurde trouwens ook, maar ik kan me niet herinneren dat het pijn deed. Ik weet alleen nog dat we veel lol hadden. Zal ik mijn hoofd afknippen en ergens in de collage plakken? In

het torenraam misschien? Dat lijkt me wel spannend, maar ik durf niets uit ons familiealbum te knippen: mama wordt razend. En de boodschap is waarschijnlijk toch al doorgedrongen: haar dochter baalt ervan dat ze uit de grote stad weg moest en de plek waar ze nu woont, vindt ze superstom. Vanuit Kopenhagen is het een uur rijden, en het dorp is niet eens een dorp, maar een gehucht van hooguit twintig huizen, waarvan de helft te koop staat. De andere helft wordt bewoond door forenzen, die 's ochtends vroeg naar de stad rijden en aan het eind van de middag terugkeren. Het is vier kilometer naar de dichtstbijzijnde supermarkt. Mama had beloofd dat er een manege zou zijn, maar dat kan ze nooit goed uitgezocht hebben, want die bestaat al lang niet meer.

Ik blader de tijdschriften en modebladen door, op zoek naar een paard dat ik kan opplakken. Het moet er eentje met een ruiter zijn, want dan kan ik die eruit knippen, zodat je hem alleen als silhouet ziet. Als dat tenminste griezelig genoeg is, maar het is het proberen waard. Ik blader alles door, maar zie geen paard. Wel een spin. Ik haat spinnen, en het wemelt ervan op het platteland. Overal zijn insecten en ander ongedierte en 's avonds moet ik eerst mijn dekbed uitschudden voor ik kan gaan liggen.

Ik knip de spin uit en plak hem in het torenvenster. Nu lijkt hij op een oog, het lijkt alsof hij mij gemeen aankijkt. Het lijf van de spin is de pupil en zijn poten zijn zwarte aderen. Het ziet er eerlijk gezegd best griezelig uit, ik krijg er kippenvel van, dus ik heb iets goeds te pakken.

Ik kom ook een plaatje van Jezus tegen en knip zijn hoofd uit. Wat zal ik daar eens mee doen? De beste plek lijkt me de bek van de vliegende hagedis, die de wacht houdt bij de ophaalbrug. Ik verf bloedspetters op de schedel van Jezus die tussen de tanden van het beest vermorzeld wordt. Als ik dat af heb en heel tevreden ben met het resultaat boven-

dien, klinkt er opnieuw een kreet uit Jacobs kamer. De kreet is anders dan anders. Het klinkt alsof hij zijn ogen opent na een nachtmerrie en dan ontdekt dat de werkelijkheid nog erger is. Dat is vast ook zo, in elk geval volgens hem, want als mama en ik zijn kamer binnenlopen, zit hij rechtop in zijn bed en wijst naar het raam.

‘Daar staat een man! Hij keek net door het raam naar binnen!’

‘Dat droomde je maar, Jacob,’ zegt moeder zo rustig mogelijk, terwijl ze op de rand van zijn bed gaat zitten en haar armen om hem heen slaat. Hij schudt zijn hoofd en blijft naar het venster staren. Hij zegt niets, maar wijst met een bleek weggetrokken gezicht naar het raam. Heel langzaam laat hij zijn arm zakken, maar zijn blik blijft op het raam gericht.

Als Jacob wakker wordt na een nachtmerrie, vraag ik hem altijd wat hij gedroomd heeft. Soms moet ik het uit hem trekken en dat kost dan behoorlijk wat tijd. Hij vindt het niet prettig om aan zijn nachtmerrie terug te denken, maar ik probeer hem altijd zover te krijgen, soms door hem snoep te beloven en soms door te dreigen dat ik hem ga slaan. Het is ongeloofelijk wat Jacob wel niet allemaal droomt. Maar ik vraag er niet naar nu mama erbij is, want die wil dat niet hebben. Dan gaat hij namelijk nog harder huilen. In plaats daarvan loop ik naar het raam en kijk naar buiten, maar ik zie niets. Ook niet als ik het raam opendoe, mijn hoofd naar buiten steek en langs het huis kijk. Als er daarbuiten echt een monster rondloopt, wil ik dat natuurlijk niet missen. Maar er is niets te zien, de overwoekerde tuin ligt er normaal bij. Alleen is het heel erg stil. Gek genoeg is dat nogal griezelig, want meestal is dat niet zo, integendeel. Zelfs het veel te hoge gras voor het terras beweegt niet. Het is volle maan en er staat geen zuchtje wind. Een onwerkelijk gezicht, alsof de tuin met een fijn penseel op een podiumdoek geschilderd is.

Ik zou er zo stukken voor mijn collage uit willen knippen.

Maar Jacob brengt zijn wijsvinger weer omhoog en richt hem nu op mij.

‘Wie is dat, Emilie? Wat wil hij?’

Ik weet bij god niet waar hij het over heeft. Nu kijkt mama me ook argwanend aan.

‘Emilie,’ zegt ze. ‘Wat hebben jullie gedaan? Heb je hem voorgelezen? Iets griezeligs?’

Hoe komt ze erbij. Van woede sla ik helemaal dicht, want ik heb hem niet voorgelezen of verhaaltjes verteld of zoiets. We hebben een beetje gepraat en een liedje gezongen, om precies te zijn dat liedje van *Schateiland* over de zestien mannen op een doodskist met een halve fles rum, maar daar vroeg hij zelf om. Daarna heb ik hem een nachtzoen gegeven en toen ben ik naar mijn kamer gegaan. Ik zal nog eens aardig zijn.

‘Heb ik jou verhaaltjes voorgelezen Jacob?’ vraag ik, maar hij kijkt me zwijgend aan. Wat krijgen we nou? Ik pak hem bij zijn schouder en schud zijn jongenslijf dooreen. ‘Nou?’

‘Nee, maar je hebt een griezelige plaat op je kamer.’

Dan komt de aap uit de mouw: hij is zonder te vragen mijn kamer binnengeslopen, heeft in mijn spullen gesnuffeld, en de collage gevonden. Mama eist dat ik die laat zien. Ik heb geen andere keus dan hem te gaan halen, ook al moet je een kunstwerk nooit aan iemand laten zien voordat het af is. Als ik terugkom, rukt ze het bijna uit mijn hand.

‘Dat hebben we op school geleerd,’ voer ik ter verdediging aan. ‘En het is de bedoeling dat het griezelig is. Mijn leraar zegt dat ik dat goed kan. Hij noemt mijn stijl *gothic*.’

Vlak voor de zomervakantie heb ik zelfs een compliment van mijn tekenleraar gekregen. Weliswaar voor een andere collage, maar die was min of meer in dezelfde stijl. Ik ben geen gothic type, ik heb geen piercings en draag ook geen zwarte kleren, dus ik was een beetje verbaasd. Maar hij bena-

drukte dat hij het alleen over mijn collage had en dat het als compliment bedoeld was. Die collage ging over mijzelf, bij de kathedraal van Roskilde. Ik zat opgesloten in de catacomben en moest er noodgedwongen overnachten, samen met de daar begraven Deense koningen, die allesbehalve vreedzaam waren en mij in een kist probeerden te stoppen. Ik verweerde me uit alle macht. Mijn collage straalde veel dramatiek en spanning uit, al zeg ik het zelf. Maar mijn klasgenoten moesten erom lachen. Dat was helemaal niet de bedoeling, want het moest immers griezelig zijn. ‘Het griezelige en komische liggen heel dicht bij elkaar,’ zei mijn leraar troostend. Maar het was al te laat, ik vond er niets meer aan, aan die collage. Toen daarna de vakantie aanbrak en ik me begon te vervelen, kreeg ik zin om nog een collage te maken. In dezelfde stijl, alleen beter, dat kan ik namelijk best. Naar die collage zit mama nu te kijken. Ze lacht er in elk geval niet om.

‘Heeft hij een titel?’

‘*Plattelandsidylle*,’ zeg ik.

Ze knikt, ze wil geen commentaar geven terwijl Jacob meeluistert.

‘Dat is een mooie collage,’ zegt ze en ze geeft hem aan me terug. Ze glimlacht, maar ze heeft rimpels in haar voorhoofd. ‘Je moet zoiets alleen niet laten rondslingeren, dat weet je toch.’

Alsof het mijn schuld is dat mijn broertje zonder toestemming mijn kamer binnenloopt en in mijn spullen rommelt. Ik kan die collage misschien wel iets beter opbergen, maar hij vindt hem natuurlijk toch.

‘Het was een man van Emilies tekening, daar voor het raam,’ beweert Jacob plotseling.

‘Een man van mijn collage? Welke dan?’ Ik houd de collage voor zijn gezicht en verwacht dat hij een van de personen zal aanwijzen, misschien wel een van de mensen zonder hoofd.

Maar zijn ogen zoeken zonder de gezochte persoon te vinden. Het helpt ook niet als hij op de achterkant van het papier kijkt.

‘Hij is weg,’ zegt hij. ‘De man is de tuin in gegaan. Het was de man voor mijn raam!’

Het liefst zou ik erom lachen, maar dat kan niet, want nu draait hij helemaal door. Dus kijk ik naar mama, nu moet zij iets tegen hem zeggen. Maar ze zit nog steeds over de collage gebogen, met diepe rimpels in haar voorhoofd. Mijn kunstwerk baart haar zeker zorgen, en dat komt ook niet uit de lucht vallen. Gisteravond droomde Jacob namelijk over een middeleeuws kasteel en over mensen zonder hoofd. Sommigen hadden zelfs een dierenkop. Er was ook een pterosauriër, die de wacht hield bij een hangbrug en die ergens op kauwde, ik kon niet uit Jacob krijgen waarop precies. Het was allemaal zo merkwaardig dat ik het met iemand moest delen, en toen heb ik mama in vertrouwen genomen. Dat was misschien niet zo verstandig, maar ik had niemand anders. Zou er nu een belletje bij haar gaan rinkelen? Ik heb me laten inspireren door Jacobs nachtmerrie, en dat is niet voor het eerst.

‘Voortaan moet je dat soort dingen in een afgesloten la opbergen,’ zegt ze.

Ik knik. Als Jacob mijn collage ziet, krijgt hij nog meer nachtmerries. Nachtmerries die ik uit hem trek en die me inspireren om verder te werken aan mijn collage, waar hij dan nog meer nachtmerries van krijgt, enzovoort, het is een gebed zonder eind.

‘Dat heb ik ook geprobeerd, maar hij is te groot voor een la. Ik wil liever een slot op mijn kamer, zodat ik wat meer privacy heb.’

Die discussie hebben we al eerder gevoerd en mama is onvermurwbaar. Ze haat afgesloten deuren. Bovendien klopt